

В. В. Кордонець

**Теоретичний і практичний аспекти корекційно-розвиткової
роботи при порушеннях звуковимови**

Навчальний посібник

Слов'янськ, 2024

УДК 376-056.264(075.8)

К66

Рецензенти:

Мамічева О. В., доктор психологічних наук, професор кафедри логопедії та спеціальної психології ДВНЗ ДДПУ;

Панасенко Е. А., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології ДВНЗ ДДПУ.

Схвалено вченою радою

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (протокол №
7 від 20 квітня 2024 року)

Кордонець В. В. Теоретичний і практичний аспекти корекційно-розвиткової роботи при порушеннях звуковимови : навч. посіб. / ДВНЗ "Донбаський державний педагогічний університет". Слов'янськ, 2024. 112 с.

Матеріал навчального посібника охоплює теоретичний і практичний аспекти, методичні положення щодо профілактики, діагностики, організації та проведення корекційно-розвиткової роботи з виправлення порушень звуковимови на ранніх етапах онтогенезу. Автором висвітлено теоретичний матеріал, практичне спрямованість і методичні вказівки щодо роботи з постановки звуків, усунення вад звуковимови при дислалії, глосарій, список використаної літератури. Навчальний посібник рекомендовано для вчителів-логопедів, корекційних педагогів, вихователів дошкільних навчальних закладів, зокрема і спеціальних компенсуючого типу, з інклюзивною спрямованістю навчання та виховання, учителів молодших класів загальноосвітніх і спеціальних навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення, працівників реабілітаційних центрів, батьків дітей з особливими освітніми потребами, студентів педагогічних навчальних закладів.

© Кордонець В. В., 2024

ЗМІСТ

Передмова	4
Теоретичний аспект вивчення порушень звуковимови	6
Обстеження дітей із дислалією	17
Методика корекційно-розвиткової роботи при порушеннях звуковимови	28
Розвиток фонематичного сприйняття	46
Звуки української мови, їх характеристика	65
Сигматизми свистячих звуків і методика корекційно-розвиткової роботи	71
Сигматизми шиплячих і методика їх усунення	84
Ротацизми, параротацизми та їх логопедична корекція	93
Технології роботи при ламбдацизмах, параламбдацизмах	103
Порушення вимови середньо- і задньопіднебінних звуків та прийоми виправлення мовленнєвої патології	110
Система корекційного впливу при одзвінченні та оглушенні приголосних звуків	118
Корекційно-розвиткова робота з виправлення порушень пом'якшення	123
Логопедичні технології при механічній дислалії	128
Логопедична робота при складних порушеннях звуковимови	131
Глосарій	134
Список використаних джерел	145

ПЕРЕДМОВА

Своєчасне оволодіння мовою — основа розумового розвитку дитини, запорука всебічного та гармонійного становлення особистості шляхом спілкування з навколишніми людьми. Обслуговуючи потреби соціуму, мова виконує низку важливих функцій, вкрай необхідних як у межах окремих груп суспільства, так і кожної людини. Розвиток сучасної особистості передбачає гармонійне збагачення всіх її сторін: духовної, моральної, інтелектуальної, мотиваційно-вольової, емоційної та комунікативної. Суттєве місце в цьому посідає мовленнєвий розвиток, який оформлюється в цілісну ефективну мовленнєву діяльність, та виконує комунікативну функцію в різних соціально-психологічних ситуаціях. Різні відхилення мовленнєвого розвитку негативно позначаються на сприйманні мови, висловлюванні власних думок, оволодінні знаннями та формуванні особистості дитини. Отже, профілактика, діагностика та виправлення вад звуковимови є основним завданням у ранньому та молодшому дошкільному віці, що дає підставу для формування всебічно розвинутої особистості.

Мета навчального посібника — підвищення якості знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни «Логопедія з практикумом», сприяння доцільній і планомірній організації лекційних та практичних занять під час навчальної діяльності, поглиблення знань з методики подолання вад звуковимови у логопатів, ознайомлення з доцільними формами організації та планування корекційної роботи для активізації і сприяння розвитку пізнавальних можливостей дитини.

Посібник складається з окремих розділів, присвячених порушенням мовлення при дислалії, в яких висвітлено особливості корекційно-логопедичної роботи у дітей із даною мовленнєвою патологією.

Отже, метою наукової праці «Теоретичний і практичний аспекти корекційно-розвиткової роботи при порушеннях звуковимови» є теоретично-практичне узагальнення та систематизація матеріалу щодо профілактики, діагностики, організації та проведення корекційно-розвиткової роботи з дітьми з порушеннями мовлення дошкільного та молодшого шкільного віку. Завданнями навчального посібника є висвітлення основних питань з теорії та методики

постановки та виправлення вад звуковимови; розкриття специфіки взаємодії логопеда, сім'ї та логопатів, основних методів корекційно-логопедичного впливу на особистість і дитячий колектив, умов їх ефективності та соціалізації.

Матеріали навчального посібника «Теоретичний і практичний аспекти корекційно-розвиткової роботи при порушеннях звуковимови» мають навчальну, пізнавальну, дидактичну, довідкову, практичну спрямованість і адресовані не лише здобувачам вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, але й логопедам, практичним працівникам, вихователям навчальних закладів та фахівцям інклюзивно-ресурсних центрів.